

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ Универзитет у Бањој Луци			
ГРЕДИСАНО: 24.07.2017.			
ОДЛУКА:	БРОЈ:	ПРИЛОГ:	ВРЕДНОСТ:
13/1.	1389	17	

ИЗВЈЕШТАЈ *о оцјени урађене докторске дисертације*

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

На основу члана 54. Статута Универзитета у Бањој Луци, Наставно-научно вијеће Економског факултета у Бањој Луци је на 10. сједници која је одржана дана 7.7.2017. године донијело Одлуку о именовању Комисије за оцјену урађене докторске дисертације мр Николе Жарковића, дипл. економисте (бр: 13/3.1270-X-6/17) у слиједећем саставу:

1. Др Горан Поповић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област *Међународна економија*, предсједник,
2. Др Гордана Ченић-Јотановић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област *Међународна економија*, члан и
3. Др Радован Ковачевић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Београду, ужа научна област *Међународни економски односи*, члан.

Комисија је у предвиђеном року прегледала и оцјенила докторску дисертацију мр Николе Жарковића, дипл. економисте под називом „**Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра**“; те на основу тога урадила Извјештај о оцјени урађене докторске дисертације у форми како сlijedi.

- 1) Навести датум и орган који је именовао комисију;
- 2) Навести састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, научно-наставног звања, назива у же научне области за коју је изабран у звање и назива универзитета/факултета/института на којем је члан комисије запослен.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

- 1) Име, име једног родитеља, презиме: *Мр Никола (Васиљ) Жарковић, дипл. економиста.*
- 2) Датум рођења, општина, држава: *05.02.1985. године, Бања Лука, СР Босна и Херцеговина, СФРЈ.*
- 3) Назив универзитета и факултета и назив студијског програма академских студија II циклуса, односно послиједипломских магистарских студија и стечено стручно/научно звање: *Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, Финансијски менаџмент, магистар економских наука.*
- 4) Факултет, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране магистарског рада: *Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, „Утицај глобалне економске кризе на положај неразвијенијих у односу на развијеније земље Европске уније“, друштвене науке, 6.6.2015. године.*
- 5) Научна област из које је стечено научно звање магистра наука: *Друштвене науке.*
- 6) Година уписа на докторске студије и назив студијског програма: *2015. година, Међународна економија.*

- 1) Име, име једног родитеља, презиме;
- 2) Датум рођења, општина, држава;
- 3) Назив универзитета и факултета и назив студијског програма академских студија II циклуса, односно послиједипломских магистарских студија и стечено стручно/научно звање;
- 4) Факултет, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране магистарског рада;
- 5) Научна област из које је стечено научно звање магистра наука/академско звање мајстера;
- 6) Година уписа на докторске студије и назив студијског програма.

III УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

- 1) Наслов докторске дисертације: „Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра“.
- 2) Вријеме и орган који је прихватио тему докторске дисертације:
Тема докторске дисертације прихваћена је од стране Наставно-научног вијећа Економског факултета Универзитета у Бањој Луци, Одлуком о прихватању Извјештаја Комисије о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације и именовању ментора број: 13/3.1626-XI-7.1/16 од 20.09.2016. године.
Сенат Универзитета у Бањој Луци је Одлуком број: 02/04-3.2839.77/16 од 27.10.2016. године, дао сагласност на Извјештај о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације на Економском факултету докторанта mr Николе Жарковића под насловом „Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра“.
- 3) Садржај докторске дисертације са страничењем:

У складу са методама писања научно-истраживачких радова, докторска дисертација садржи увод, четири поглавља, закључак, литературу, попис табела, графика, дијаграма и прегледа, садржајно како слиједи:

Увод (стр. 5-21)

1. Хронологија интеграције и институције Европске уније (22-47)
2. Криза Европске уније и њене последице (48-103)
3. Евро – очекивања, стварност и перспектива (104-148)
4. Перспектива развоја Европске уније (149-254)

Закључак (255-259)

Литература (260-274)

Попис табела (275-276)

Попис графика (276-279)

Попис прегледа (279)

Попис дијаграма (279)

Попис слика (279)

Свако од наведених поглавља садржи неколико потпоглавља, који су нумерички обиљежени.

- 4) Основни подаци о докторској дисертацији (обим, број табела, слика, шема, графика, број цитиране литературе и навести поглавља)

Докторска дисертација је написана ћириличним писмом, фонтом *Times New Roman*, величине 12, проред 1,5, на укупно 279 страница компјутерски сложеног и форматираног текста формата А4. Докторска дисертација садржи 25 табела, 50 графика, 1 дијаграм, 1 слику, 5 прегледа и 223 литеална извора.

- 1) Наслов докторске дисертације;
- 2) Вријеме и орган који је прихватио тему докторске дисертације;
- 3) Садржај докторске дисертације са страничењем;
- 4) Истакни основне податке о докторској дисертацији: обим, број табела, слика, шема, графика, број цитиране литературе и навести поглавља.

IV УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

IV-1. Разлоги због којих су истраживања предузета, проблем, предмет, циљеви и хипотезе

Европска унија је храбар, визионарски пројекат уједињења европских народа. Прије шездесет година, инспирисани сном мирне, заједничке будућности, земље оснивачи Европске уније, кренуле су јединственим, амбициозним путем европских интеграција. Процеси интеграција одвијали су се постепено, кроз бројне компромисе долазило се до договора, који су отварали пут развоја.

Све до глобалне економске и финансијске кризе, у условима економског раста и просперитета, интеграционска архитектура Европске уније и еврозоне није стварала веће проблеме. Владала је конвергенција, где су мање развијеније земље Европске уније билежиле бржи раст у односу на развијеније земље. Појавом глобалне економске кризе 2008. године, Европска унија и еврозона су запале у економску и дужничку кризу, посебно неке земље чланице на периферији Европске уније. Криза је открила фундаменталне слабости Европске уније и еврозоне.

Суштински проблем Европске уније је што она није држава, већ заједница држава, с врло мало фискалне интеграције, с недовољним степеном политичке интеграције и с малом мобилношћу радне снаге и то ствара проблеме у функционисању Европске уније, посебно у условима економских криза, јер постоје ограничена могућности дјеловања на превазилажењу криза и асиметричних шокова.

Имајући у виду наведене констатације логично се поставља сљедећи истраживачки проблем: *Да ли је и због чега потребан већи степен фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге у Европској унији ради обезбеђења перспективе развоја Европске уније и евра?* Предмет истраживања је Европска унија, област која припада међународној економији.

Истраживање има за циљ да пружи што потпунију слику и сазнања о утицају већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге на перспективу развоја Европске уније и евра.

На основу проблема и предмета истраживања постављене су једна главна и три помоћне хипотезе.

Главна хипотеза

Перспектива развоја Европске уније и евра зависи од већег степена фискалне и политичке интеграције и веће мобилности радне снаге.

Помоћне хипотезе

Хипотеза 1: Без дубље фискалне интеграције нема стабилног развоја Европске уније и евра.

Хипотеза 2: Европска унија нема капацитета да са постојећом институционалном структуром и механизмима да одговоре на сложене проблеме садашњости и будућности и то налаже потребу институционалних реформи које ће обезбиједити већи степен политичке интеграције и отворити даљњу перспективу развоја Европске уније и евра.

Хипотеза 3: Перспектива развоја Европске уније и евра у зависности је од већег степена мобилности радне снаге.

IV-2. Резултати претходних истраживања и преглед најновије литературе коришћене у истраживању

У наставку, сажето су приказана нека од релевантних истраживања о потреби већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге у Европској унији, које би доприњеле просперитетнијем развоју Европске уније и евра.

Студија под насловом „Каква врста фискалне уније?“ (енгл. *What kind of fiscal union?*) аутора Бенедикте Марзинотоа (Benedicta Marzinotto) научне сараднице у Бруегелу (Bruegel), Андреа Сапира (Andre Sapir) вишег научног сарадника у Бруегелу (Bruegel) и Гунтрама Б. Вулфа (Guntram B. Wolff) замјеника директора сараднице у Бруегелу (Bruegel) наглашава стварање ограничено фискалне уније, укључујући и стварање министарства финансија еврозоне, са министром који би имао право вета над националним буџетима који могу да угрозе одрживост еврозоне. Министарство би процењивало ликвидност и солвентност Влада, које се суочавају са тешкоћама, и пружало би подршку неликвидним, али солвентним Владама. Било би у могућности да се ослони на федерална пореска средства, и успоставило би и корпорацију за осигурање депозита еврозоне са овлашћењима банкарске супервизије и доношења одлука. Према приједлогу аутора, њихов план би подразумијевао значајан пренос суверенитета, што би захтијевало нови политички споразум држава чланица еврозоне (Marzinotto, Benedicta. Sapir, Andre. Wolff, Guntram B., 2011).

Студија под насловом „Фискална унија за евро: неке лекције из историје“ (енгл. *A fiscal union for the euro: some lessons from history*) аутора Мајкла Д. Бордоа (Michael D. Bordo) са Универзитета Ратгерс из Њујорка (Rutgers University, New York), Ларса Јонунга (Lars Jonung) са Универзитета Ланд из Краљевине Шведске (Lund University, Sweden) и Ањешке Маркевиц (Agnieszka Markiewicz) са Универзитета Ерасмус из Ротердама (Erasmus University, Rotterdam) наглашава важност наставка европских интеграција кроз стварање фискалне уније у Европској унији. Према мишљењу аутора, актуелна финансијска криза, као дио глобалне економске кризе, представља најдужу и најдубљу кризу од времена Велике депресије. Криза која је настала у сабпрайм (енгл. *subprime*) хипотекарним тржиштима ширila се и појачавала кроз глобализована финансијска тржишта и резултирала је озбиљним дужничким кризама у неколико европских земаља. Ти догађаји открили су да Европска унија није имала доволно средстава да заустави спиралу европске дужничке кризе. Европска унија не посједује паневропски фискални механизам у овом тренутку, којим би се суочила са глобалном кризом. Циљ ове студије је да идентификује карактеристике снажног заједничког оквира фискалне политike, којим би се могле ублажити посљедице актуелне економске кризе. Студија је урађена уз коришћење историјских рјешења из домена фискалне политike пет савезних држава свијета: Аргентине, Бразила, Канаде, Њемачке и Сједињених Америчких Држава (Bordo, Michael D. Jonung, Lars. Markiewicz, Agnieszka., 2011).

Студија под насловом „Фискална унија у Европи? Ефекти прерасподјеле и стабилизације европског система пореских олакшица и фискалног механизма изједначавања“ (енгл. *Fiscal union in Europe? Redistributive and stabilising effects of a european tax-benefit system and fiscal equalisation mechanism*) аутора Оливера Баргина (Olivier Bargain) са Економског факултета у Марсеју (Aix-Marseille School of Economics, Marseille), Матијаса Долса (Mathias Dolls) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Клеменса Фуеста (Clemens Fuest) са Универзитета у Оксфорду (University of Oxford, Oxford) и Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Дирка Нојмана (Dirk Neumann) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Андреаса Пихла (Andreas Peichl) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Никоа Пестела (Nico Pestel) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne) и Себастијана Зиглоха (Sebastian Siegloch) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne) наглашава да је управо тренутна дужничка криза дала повода за дебату о већој фискалној интеграцији у Европи. Према мишљењу аутора, распострањен је поглед да би кретање према „фискалној унији“ имало стабилизујући ефекат у случају макроекономских шокова. У овој студији проучавају

се економски ефекти увођења два елемента фискалне уније: прво, јединствени порез Европске уније и систем трансфера и друго, јединствени систем фискалног изједначавања Европске уније. Користећи европски калкулатор пореских олакшица „EUROMOD“, аутори су истраживали репрезентативне микро податке за домаћинства из 11 земаља еврозоне да би симулирали ефекте реформских политика и да би проучавали њихове ефекте на расподјелу прихода, као и њихов утицај на аутоматске фискалне стабилизаторе. Аутори сматрају да би замјена једне трећине националних пореских система и система трансфера европским системом довела до значајних редистрибутивних ефеката унутар и широм држава чланица. Ови ефекти зависе од нивоа прихода и структуре постојећих националних пореских и трансферних система. Систем Европске уније побољшао би фискалну стабилизацију посебно у државама у којима је кредитирање ограничено. Тај систем би апсорбовао између 10 и 15% макроекономских приходовних шокова. Увођење фискалног система изједначавања базираног на пореском капацитету прерасподијелило би приходе од држава са високим дохотком према државама са ниским дохотком (Bargain, Olivier. Dolls, Mathias. Fuest, Clemens. Neumann, Dirk. Peichl, Andreas. Siegloch, Sebastian., 2012).

Студија под насловом „Завршавање Европске економске и монетарне уније“ (енгл. *Completing Europe's Economic and Monetary Union*) аутора Жан-Клод Јункера (Jean-Claude Juncker), Доналда Таска (Donald Tusk), Жерона Дижелблома (Jeroen Dijsselbloem), Марса Драгија (Mario Draghi) и Мартина Шулца (Martin Schulz), детаљно је дефинисала пут према потпуној економској и монетарној унији кроз две фазе. Прва фаза би представљала непосредне кораке које је потребно предузети у стварању потпуне економске и монетарне уније, а обухватала би временски период од 01.07.2015. до 30.06.2017. године. Друга фаза би представљала завршетак архитектуре економске и монетарне уније и завршила би се најкасније до 2025. године. Прва фаза представљала би наставак европских интеграција на пољу економске, финансијске и фискалне уније, демократске одговорности, легитимитета и јачања институција. Интеграције на пољу економске уније ишли би у смјеру нових подстицаја конвергенцији (приближавању), новим радним мјестима, привредном расту, стварању система институционалне конкурентности у еврозони, јачањем имплементације поступка рјешавања макроекономске неравнотеже, фокусирањем на запошљавање и социјалне перформансе, те јачањем координације економских политика у оквиру реконструисаног Европског семестра. На пољу финансијске уније планиран је завршетак процеса стварања банкарске уније, успостављање финансијског механизма – „моста“ за тзв. Јединствени фонд за рјешавање („Single Resolution Fund - SRF“), имплементација конкретних корака према заједничкој „заштитној мрежи“ за Јединствени фонд за рјешавање („Single Resolution Fund - SRF“), постизање договора о заједничком осигурању депозита, побољшање ефикасности инструмената за директну докапитализацију банака у Европском стабилизационом механизму (ESM), покретање „Уније тржишта капитала“ и јачање Европског одбора за системски ризик. Интеграције на пољу фискалне уније подразумијевају увођење новог савјетодавног Европског савјетодавног одбора (“European Fiscal Board - EFB”). Одбор би обезбиједио јавну и независну процјену, на европском нивоу, о томе како буџет и његово извршење дјелују на економске циљеве и препоруке дефинисане у фискалном оквиру Европске уније. Њихови савјети би требали да се уклопе у одлуке донесене од стране Европске комисије у контексту Европског семестра. На пољу демократске одговорности, легитимитета и институционалног јачања планира се обновљање Европског семестра. Реорганизација семестра извршиће се у дводневне фазе, са првом фазом посвећеној еврозони као целини, прије дискусије о конкретним питањима држава у другој фази. Такође, планира се јачање парламентарне контроле, као дијела Европског семестра. Пленарна дебата у Европском парламенту о годишњем истраживању раста планира се и прије и након што је издата од стране Европске комисије, праћена пленарном дебатом о специфичним препорукама за државе чланице. Планира се већа системска интеракција између комесара и националних парламената о специфичним препорукама за државе чланице као и при одређивању националних буџета. Такође, у плану је више системских консултација учешћем влада, националних парламената и социјалних партнера прије подношења годишњих националних програма реформи и стабилизације. На овом пољу планирано је повећање нивоа сарадње између Европског парламента и националних парламената, јачање управљања Еврогрупом, предузимање корака према заједничкој

екстерној презентацији еврозоне, као и интегрисање у правни оквир Европске уније Уговора о стабилности, координацији и управљању, релевантних дијелова Евро плус пакта и међувладиног споразума о Јединственом фонду за рјешавање („Single Resolution Fund - SRF“). Друга фаза, која представља завршетак архитектуре економске и монетарне уније, подразумијева наставак европских интеграција на пољу економске и фискалне уније, као и демократске одговорности, легитимитета и институционалног јачања. На пољу економске уније процес конвергенције ће се формализовати и учинити више обавезујућим. Такође, на пољу фискалне уније планира се остваривање и подешавање функције макроекономске стабилности за еврозону и остваривање конвергенције према сличним отпорним националним економским структурима, што ће бити услов за приступ овом механизму. Интеграција Европског стабилизационог механизма (ESM) у правни оквир Европске уније и стварање министарства финансија еврозоне, које је одговорно за управљање финансијама на европском нивоу власти, кључни су сегменти зарштетка архитектуре економске и монетарне уније на пољу демократске одговорности, легитимитета и институционалног јачања (Juncker, Jean-Claude. Tusk, Donald. Dijsselbloem, Jeroen. Draghi, Mario. Schulz, Martin., 2014).

Значај фискалне интеграције истакли су Питер Б. Кенен (Peter B. Kenen) и Елен Е. Мед (Ellen E. Meade) са Универзитета Принстон (Princeton University) у студији Регионална монетарна интеграција (енгл. *Regional Monetary Integration*). Њихови закључци донесени су поређењем привреда које, ако се изузму географске одлике, показују велике сличности (нпр. привреда Ирске и привреда Неваде). Наведене државе имале су велике стамбене балоне који су пукли; обе су се суновратиле у дубоку рецесију и искусли огромну стопу незапослености; у објема државама су бројни случајеви неизвршавања хипотекарних обавеза. Али у случају Неваде, те шокове, у великој мјери, амортизује савезна влада. Невада Вашингтону плаћа много мање пореза него прије, али старији становници ове државе још увијек добијају пензије и здравствену помоћ – тако да држава Невада добија велику помоћ. За депозите у банкама Неваде гарантује савезна агенција, Савезна корпорација за осигурање депозита (енгл. *Federal Deposit Insurance Corporation - FDIC*), а неки од губитака услед неплаћања хипотекарних дугова падају на терет Фани и Фреди (енгл. *Fannie and Freddie*) који имају подршку савезне владе. Насупрот томе, Ирска се углавном ослања само на себе, мора сама да извлачи из проблема своје банке, сама да плаћа пензије и здравство својим знатно умањеним приходима. Дакле, иако су времена тешка и у Невади и у Ирској, криза није у обје државе иста (Kenen, Peter B., Meade Ellen E., 2008).

У студији под насловом „Еврозони је потребна политичка унија“ (енгл. *The Eurozone in need of a Political Union*) аутора Гаја Верхофштада (Guy Verhofstadt), лидера европских либерала и демократа у Европском парламенту и члана Комитета „Notre-Europe“ (енгл. the Notre-Europe's Committee), наглашава се потреба стварања економске и политичке уније која би омогућила опстанак еврозоне. Према мишљењу аутора стратегија „EU 2020“ не омогућава рјешење за све веће изазове еврозоне. Европској унији је потребно више јединства и више интеграције. Три кључне промјене неопходне су да би ова стратегија добила прилику да успије. Прво, еврозона нема прави економско-политички стуб да би дјеловала као тијело које одређује економску политику и да би била увјерена да државе чланице поштују такву политику. Стoga, нова агенда „Европа 2020“ требала би да напусти отворени метод координације у којем је дошло до размјене најбољих пракси, а додатни притисак би требао да охрабри државе чланице да прилагоде своје економске и социјалне политике. Потребна је стратегија „шаргарепе и штапа“, која ће довести до истинитог „управљања економијом“, постављањем Европске комисије као будуће владе Европске уније. Извршно тијело Европске уније ће имати моћ да алоцира додатне структурне фондове за државе које дају кредитилне акционе планове и резултате, на примјер, за реформе тржишта рада и потрошњу на истраживање и развој. Истовремено, Комисија би могла наметнути финансијске казне за државе чланице које нису усклађене са стратегијом. Економско-политички стуб био би важан први корак, али не би био довољан да осигура опстанак еврозоне. Друго, највећи императивни задатак је стварање „Европског монетарног фонда“ (ЕМФ-а), у чијем би стварању државе еврозоне допринијеле сразмјерно величини њиховог бруто домаћег производа. Свака држава чланица могла би да аплицира за средства ЕМФ-а до износа депонованих средстава. Ако би држави чланици била потребна додатна

средства или гаранције, иста би морала прихватити јединствени програм реформи чије спровођење би надзирала Европска комисија. Као и Међународни монетарни фонд, Европски монетарни фонд би се могао рефинансирати путем задуживања. Треће, потребно је заједничко тржиште евра обвезница у оквиру еврозоне. То је можда једини начин којим би се постигло смањење разлика у маржи приноса између њемачких обвезница и обвезница Грчке, Португала или Шпаније до нивоа оствареног прије кризе, те да се поједностави начин на који државе чланице приступају фондовима (Verhofstadt, Guy., 2010).

У студији под насловом „Шта је политичка унија?“ (енгл. *What is political union?*), аутора Себастијана Дулиена (Sebastian Dullien) и Хозеа Игнација Торебланка (Jose Ignacio Torreblanca), разматрају се три избора о врсти политичке уније коју европски лидери морају донијети. Први избор је између ограничених економске федерације, која има за циљ стабилизацију евра, и пуне економске федерације која би преузела традиционалне националне и државне задатке, као што су опорезивање, социјална заштита и прерасподјела. Други избор је између федерације засноване на правилима са врло малим простором за политику иновација и флексибилности и федерације са великим дискреционим овлашћењима и инструментима политике. Трећи избор је између политичког система који се ослања на индиректну легитимност, а којим се углавном управља кроз међудржавне механизме, и политичког система који се ослања на инструменте директног легитимитета и који даје велика овлашћења извршне власти наднационалним институцијама попут Европске комисије (Dullien, Sebastian. Torreblanca, Jose Ignacio., 2012).

Покретљивост радне снаге је у средишту рада, под насловом „Теорија оптималних валутних зона“ (енгл. *The Theory of Optimum Currency Areas*), аутора Роберта А. Мандела (Robert A. Mandel), економисте поријеклом из Канаде, од којег је започета цијела област проучавања оптималне зоне заједничке валуте. У општим цртама, Манделов аргумент је следећи: проблеми прилагођавања на истовремени бум у Саскачевану и криза у Британској Колумбији, или обратно, знатно су мањи ако се радници слободно крећу у потрази за послом. Радна снага се заиста слободно креће канадским регијама, изузимајући Квебек, слободно се креће и Сједињеним Америчким Државама. Међутим, нема значајније покретљивости радне снаге између европских држава. Иако Европљани почев од 1992. године имају законско право да се запосле било где у Европској унији, лингвистичке и културолошке разлике су довољно велике да чак и велике разлике у нивоу незапослености доводе само до миграција скромног обима (Mundell, Robert A., 1961).

У једној економетријској студији под насловом „Једна валута за Европу? Лекције из валутне уније Сједињених Америчких Држава“ (енгл. *One Money for Europe? Lessons of the U.S. Currency Union*), у којој се пореде обрасци везани за незапосленост у регионима САД-а у односу на државе Европске уније, аутор Бери Ајхенгрин (Barry Eichengreen) са Универзитета Беркли у Калифорнији (Berkeley University, California), открио је да су разлике у стопама регионалне незапослености слабије и да имају мањи континуитет у САД-у, него што је то случај са разликама у националним стопама незапослености у Европској унији (Eichengreen, Barry., 1990).

Студија под насловом „Међурегионална мобилност у Европи“ (енгл. *Inter-regional Mobility in Europe*) аутора Питера Хубера (Peter Huber) одредила је главне препреке за покретљивост радне снаге унутар Европске уније. Према аутору, то више нису контроле на граници. Разлике у језицима и култури обесхрабрују кретање радне снаге између држава чланица Европске уније у већој мјери него што то важи, рецимо, за кретање унутар региона САД-а. Чак и унутар држава чланица Европске уније, вјероватно је, мобилност радне снаге ограничена дјелимично државном регулативом. На примјер, захтјев у неким државама чланицама Европске уније да радници стекну пребивалиште прије добијања социјалне помоћи за незапослене, отежава незапосленим радницима тражење посла у регионима који су удаљени од њихових тренутних домаова (Huber, Peter., 2004).

Укупан фонд коришћене литературе чини 223 лiteralна извора и 34 интернет извора. Од укупног фонда коришћене литературе, издвојићемо литеарне и интернет изворе на које се кандидат најчешће позивао:

1. Aras N.O., Ozturk M., Kadi, F. (2012). *Determinant of Debt Crisis in EU and the Recovery Efforts*. International Journal of Social Sciences and Humanity Studies Vol. 4, No. 2. Turkey: Fatih University.
2. Bargain, Olivier. Dolls, Mathias. Fuest, Clemens. Neumann, Dirk. Peichl, Andreas. Pestel, Nico. Siegloch, Sebastian. (2012). *Fiscal union in Europe? Redistributive and stabilising effects of a european tax-benefit system and fiscal equalisation mechanism*. IZA, DP No. 6585.
3. Beine, M., Bourgeon, P., Bricongne, J. C. (2013). *Aggregate Fluctuations and International Migration*. CESifo Working Paper.
4. Blanchard, Olivier Jean. Katz, Lawrence F. (1992). *Regional Evaluations*. Brookings Papers on Economic Activity 1.
5. Bordo, Michael D. Jonung, Lars. Markiewicz, Agnieszka. (2011). *A fiscal union for the euro: some lessons from history*. NBER, Working Paper No. 17380.
6. Buck, Tobias. (2017). *No right turn for Spanish politics*. Financial Times.
7. Casaux, Suzanne. Turrini, Alessandro. (2011). *Post-crisis unemployment developments: US and EU approaching?* ECFIN economic briefs: Occasional Working Paper. European Commission.
8. Cecchetti, Stephen. Kohler, Mario. Upper, Christian. (2009). *Financial Crises and Economic Activity*. BIS.
9. Delors, Jacques. (1989). *Report on economic and monetary union in the European Community*.
10. Delors, Jacques. Schmidt, Helmut. Enderlein, Henrik. Bofinger, Peter. Boone, Laurence. De Grauwe, Paul. Piris, Jean-Claude. Pisani-Ferry, Jean. Rodrigues, Maria João. Sapir, André. Vitorino, António. Bertонcini, Yves. Fernandes, Sofia. Lacroix, Marc-Antoine. Rubio, Eulalia. (2015). *Completing the euro. A road map towards fiscal union in Europe*. Notre Europe. Institute Delors.
11. Dullien, Sebastian. Torreblanca, Jose Ignacio. (2012). *What is political union? Policy brief*. European council on foreign relations.
12. EEC. (1992). Council Regulation No 2434/92 of 27 July 1992 amending Part II of Regulation (EEC) No 1612/68 on freedom of movement for workers within the Community. Official Journal of the European Communities.
13. Eichengreen, Barry. (1990). *One Money for Europe? Lessons of the U.S. Currency Union*. Working paper No. 90-132. Department of Economics. Berkeley: University of California.
14. European Central Bank. (2016). *Financial integration in Europe*.
15. European Central Bank. (2010). *The ECBs monetary policy stance during the financial crisis*. Monthly Bulletin: January 2010.
16. European Central Bank. (2013). *The Euro Area Bank Lending Survey*.
17. European Commission. (2013). *Assessment of the 2013 national reform programme for Cyprus*. Commision Staff Working Document.
18. European Commission. (2010). “*Europe 2020*”, *A European Strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Brussels.
19. European Commission. (2009). *Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses*. European economy 7/2009.
20. European Commission. (2010). *European Commission Report of Greek Government Deficit and Debt Statistics*.
21. European Commission. (2015). *European economic forecast (winter 2015)*.

22. European Commission. (2010). *Fifth report on economic, social and territorial cohesion*. Office for Official Publications of the European Communities. Luxembourg.
23. European Commission. (2014). *Financial Assistance Programme for the Recapitalisation of Financial Institutions in Spain - Fifth Review*. European Economy. Occasional Papers 170.
24. European Commission. (2009). *From crises to recovery: the tools for the job*. Economic and Financial Affairs No.12. Brussels.
25. European Commission. (2008). *Geographic mobility in the European Union: Optimising its economic and social benefits*. European Commission DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities.
26. European Commission. (2011). „*Green Paper on the feasibility of introducing Stability Bonds*“. COM (2011), 818 final.
27. European Commission. (2013). *In-depth review for Spain*. Commission Staff Working Document.
28. European Commission. (2013). *Quarterly Report on the Euro Area*.
29. European Commission. (2014). *Reports on the Structural Funds 2004-2010*.
30. European Council. (2012). *Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union*.
31. Европска комисија. (2017). *Бијела књига о будућности Европе*.
32. Европски стабилизациони механизам - ESM. (2014). *Опште информације*. Преузето са: <http://www.esm.europa.eu/>.
33. Фишер, Ј. (2000). *Из конфедерације у федерацију: размишљања о коначности европских интеграција*. Берлин: Говор на Универзитету Хамболт (Hambolt), 12. мај 2000. године.
34. Frey, W. (2009). *The great American migration slowdown*. Brookings Institution, Washington, DC.
35. Fuest, Clemens. Andreas, Peichl. (2012). *European Fiscal Union: What is it? Does it work? And are there really 'No alternatives'?* IZA Policy Paper No. 39.
36. Fuest, C. (1993). „*Stabile fiskalpolitische Institutionen für die Europäische Währungsunion*“. Wirtschaftsdienst, X/1993, p. 539-545.
37. Godinho, V. M. (1978). *L'émigration portugaise: XV-XXe siècles: une constante structurale et les réponses aux changements du monde*. Revista de História Económica e Social, I , 5–32.
38. Hampell, Hannah Sabine. Sorensen, Christofer Kok. (2010). *The impact of supply constraints on bank lending in the euro area crisis induced crunching?* No 1262. European Central Bank.
39. Huber, Peter. (2004). *Inter-regional Mobility in Europe: A Note on the Cross-Country Evidence*. Applied Economics Letters 11.
40. International Organization for Migration. (2013). *Recognition of qualifications and competences of migrants*. Brussels.
41. Juncker, Jean-Claude. Tusk, Donald. Dijsselbloem, Jeroen. Draghi, Mario. Schulz, Martin. (2014). *Completing Europe's Economic and Monetary Union*. European Commission.
42. Kahane M., Zimmerman K.F. (2016). *Labour Migration, EU Enlargement and the Great Recession*. Springer - Verlag Berlin Heidelberg.
43. Kenen, Peter B. (1995). *Economic and Monetary Union in Europe: Moving Beyond Maastricht*. Cambridge University Press.
44. Kenen, Peter B. Meade Ellen E. (2008). *Regional Monetary Integration*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.
45. Kenen, Peter B. (1969). *The Theory of Optimum Currency Areas: An Eclectic View*. Monetary Problems of the International Economy. Chicago: The University of Chicago

Press.

46. Kolev, Atanas. Tanayama, Tanja. Wagenvoort, Rien. (2013). *Investment and Investment Finance in Europe*. European Investment Bank.
47. Krugman, Paul. (2009). *How Did Economists Get It So Wrong?* New York Times.
48. Krugman, Paul. Obstfeld, Maurice. (2009). *Međunarodna ekonomija: teorija i politika*. Beograd: Data Status. Novi Sad: SP Print.
49. Krugman, Paul. (2012). *Okončajte ovu depresiju. Odmah!* Smederevo: Heliks. Beograd: Interkomerc.
50. Krugman, Paul. (2010). *Povratak ekonomije depresije i svetska kriza 2008. godine*. Smederevo: Heliks. Novi Sad: Artprint.
51. Krugman, Paul. (2013). *The big fail*. The New York Times. Преузето 17.08.2014. године са: http://www.nytimes.com/2013/01/07/opinion/krugman-the-big-fail.html?_r=0.
52. Marzinotto, Benedicta. Sapir, Andre. Wolff, Guntram B. (2011). *What kind of fiscal union?* Bruegel.
53. Molloy, R. Smith, C. Wozniak, A. (2011). *Internal migration in the United States*. Journal of Economic Perspectives: Volume 25.
54. Mundell, Robert A. (1961). *The Theory of Optimum Currency Areas*. American Economic Review 51.
55. OECD. (2013). *International migration outlook, 2013*, OECD Publishing, Paris.
56. OECD. (2014). *International Migration Outlook 2014*. Paris: OECD Publishing. Преузето са: http://dx.doi.org/10.1787/migr_outlook-2014-en.
57. OECD. (2013). *International Migration Outlook 2016*. OECD Publishing.
58. OECD. (2012). *OECD Economic Surveys: European Union 2012*. OECD Publishing.
59. OECD. (2009). *Scientific Report on the Mobility of Cross-Border Workers within the EU-27/EEA/EFTA Countries*.
60. Official Journal of the European Union. (2016). *The Treaty on the functioning of the European Union*.
61. Petrociv, Milica. (2012). „Belgium: A Country of Permanent Immigration”. Migration Policy Institute. Преузето са: <http://www.migrationpolicy.org/article/belgium-country-permanentimmigration>.
62. Поповић Горан. (2009). *Економија Европске уније*. Бања Лука: Економски факултет.
63. Poulsen, L. Hufbauer, G. (2011). *Foreign direct investment in times of crisis*. Transnational Corporations Journal 20.
64. Prokopijević, Miroslav. (2005). Evropska unija – uvod. Beograd: JP Službeni glasnik.
65. Schildbach, Jan. Wenzel, Claudius. (2013). *Bank performance in the US and Europe: An ocean apart*. DB Research. Deutsche Bank.
66. Stiglitz, Joseph E. (2014). *Економска стагнација и штедња*. Social Europe Journal. Преузето са: <http://www.socialeurope.eu/2014/02/economic-stagnation/>.
67. Stiglitz, Joseph E. (2016). *Evro – Kako zajednička valuta ugrožava budućnost Evrope?* Novi Sad: Akademska knjiga.
68. Stiglitz, Joseph E. (2014). *Планирана економска стагнација*. Social Europe Journal. Преузето 2014. године са: <http://www.socialeurope.eu/2014/02/economic-stagnation/>.
69. Stiglitz, Joseph E. (2013). *Slobodan pad: Amerika, slobodna tržišta i slom svetske privrede*. Novi Sad: Akademska knjiga. Novi Sad: Budućnost.
70. Stiglitz, Joseph E. (2015). *Velika podela: društva nejednakosti i šta da radimo sa njima*. Novi Sad: Akademska knjiga.
71. UNCTAD. (2009). *Assessing the impact of the current financial and economic crisis on global FDI flows*.
72. Varoufakis, Yanis. (2015). *Globalni Minotaur*. Beograd: Profil knjiga. Kragujevac:

Grafostil.

73. Varoufakis, Yanis. (2016). *Trpite ono što morate?* Zagreb: Sandorf.
74. Verhofstadt, Guy. (2010). *The Eurozone in need of a Political Union.* Notre Europe. Преузето са <http://www.institutdelors.eu/media/eu2020-gv.pdf?pdf=ok>.
75. Zimmermann, Klaus. (1994). „European Migration: Push and Pull“. Proceedings volume of the World Bank Annual Conference on Development Economics.
76. Жарковић, Никола. (2015). *Економска криза у Грчкој.* Сварог, научно-стручни часопис за друштвене и природне науке. Бања Лука: Независни универзитет Бања Лука.
77. Жарковић, Никола. (2016). *Европска унија – криза и изазови развоја и опстанка.* Acta economica, научни часопис за економију. Бања Лука: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.
78. Жарковић, Никола. (2015). *Глобална економска криза и положај мање развијенијих земаља Европске уније: Монографија.* Лакташи: Графомарк.
79. Eurostat. Преузето са: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
80. Међународни монетарни фонд. Преузето са: <http://www.imf.org>.
81. Свјетска банка. Преузето са: <http://www.worldbank.org>.

IV-3. Допринос тезе у рјешавању изучаваног предмета истраживања

Интеграција земаља Европе је најважнији пројекат Европе у посљедњих 60 година. Њен застој, или наговјештај могуће пропasti, или пропasti једног дијела тог пројекта, њеног валутног система, би био велики пораз за Европу и њене народе. Дисертација даје комплетну слику стања и проблема Европске уније и нуди рјешења за превазилажење неких кључних проблема интеграционих процеса. Истраживање представља значајан допринос развоју науке у подручју европских интеграција. Дисертација је написана једноставним језиком и стилом и приступачна је читаоцу, чак и оном, коме економија није област интересовања и занимања.

IV-4. Очекивани научни и прагматични допринос дисертације

У пријави докторске дисертације кандидат је навео очекиване научне и прагматичне доприносе. Проблем и предмет истраживања докторске дисертације је веома актуелан, јер долази у правом тренутку, када се Европска унија налази пред великим изазовом, како превазићи постојеће слабости и проблеме и обезбиједити успјешнији развој. Резултати истраживања ће представљати велики допринос економској науци у сазнању о утицају већег степена фискалне и политичке интеграције и веће мобилности радне снаге на перспективу развоја Европске уније и евра. Прагматични допринос дисертације се огледа у томе што може да пружи користи креаторима интеграционих процеса Европске уније у предузимању конкретних корака ка већем степену фискалне и политичке интеграције и већој мобилности радне снаге.

- 1) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и представити проблем, предмет, циљеве и хипотезе;
- 2) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан (водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету);
- 3) Навести допринос тезе у рјешавању изучаваног предмета истраживања;
- 4) Навести очекиване научне и прагматичне доприносе дисертације.

V МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

V-1. Материјал који је обрађиван и критеријуми који су узети у обзир за избор материјала

У циљу што квалитетнијег истраживања постављеног проблема и предмета истраживања и доказивања постављених хипотеза, кандидат је проучио сва релевантна претходна истраживања и прикупио потребне податке из релевантних база података и информације и податке из публикација међународних институција и организација. Кључне базе података које су коришћене у истраживању су електронска статистичка база података „Eurostat“, релевантне базе података Европске комисије, Европске централне банке, Федералних резерви САД-а, Банке за међународна поравнања, Међународног монетарног фонда, Свјетске банке, Свјетске трговинске организације и Организације за међународну сарадњу и развој (OECD). Осим тога, кандидат је при истраживању користио и бројне информације и податке који су објављени у публикацијама наведених међународних институција и организација и високорангираним међународним научним часописима. На бази претходних релевантних истраживања, прикупљених статистичких података из међународних база података и информација и података објављених у публикацијама међународних институција и организација и у међународним научним часописима, кандидат је извршио једно изазовно и квалитетно истраживање проблема и предмета истраживања ове докторске дисертације.

V-2. Примијењене методе истраживања

Истраживање је обављено примјеном савремених метода научно-истраживачког рада. У истраживању су коришћене дедуктивна и индуктивна метода, метода анализе и синтезе, метода апстракције и конкретизације, компаративна метода, статистичке методе, метода класификације, метода доказивања и метода дескрипције. Дедуктивни метод, као строго логички метод, је коришћен у теоријским анализама, при чему су полазне претпоставке постављене хипотезама. Метода индукције је коришћена за извођење закључака о утицају већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге на перспективу развоја Европске уније. У дијелу који се бави поређењем макроекономских показатеља коришћена је компаративна метода.

Примијењене методе истраживања су адекватне и савремене и у складу су са достигнућима на истраживаним пољу у свјетским нивоима. Током истраживања није дошло до промјене у односу на план истраживања, који је дат приликом пријаве докторске дисертације. Истраживани и анализирани параметри су били довољни за поуздано истраживање. Статистичка обрада података је адекватна.

- 1) Објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;
- 2) Дати кратак увид у примијењени метод истраживања при чему је важно оцијенити слједеће:
 1. Да ли су примијењене методе истраживања адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
 2. Да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
 3. Да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
 4. Да ли је статистичка обрада података адекватна.

VI РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

VI-1. Резултати истраживања

Кандидат је извршио истраживање у складу са одобреном темом докторске дисертације. Резултати истраживања су, на научно утемељен начин, свеобухватно, стручно и успјешно

потврдили главну хипотезу да „Перспектива развоја Европске уније и евра зависи од већег степена фискалне и политичке интеграције и веће мобилности радне снаге“. Доказане су и помоћне хипотезе да :

- Без дубље фискалне интеграције нема стабилног развоја Европске уније и евра – Хипотеза 1;
- Европска унија нема капацитет да постојећом институционалном структуром и механизмима да одговоре на сложене проблеме садашњости и будућности и то налаже потребу институционалних реформи које ће обезбиједити већи степен политичке интеграције и отворити даљу перспективу развоја Европске уније и евра – Хипотеза 2;
- Перспектива развоја Европске уније и евра у зависности је од већег степена мобилности радне снаге – Хипотеза 3.

Кандидат је аргументовано и компетентно доказао да валутна унија тешко може да опстане без већег степена фискалне интеграције. Монетарна политика је успостављена на нивоу Уније, а фискална политика је остала углавном у надлежности држава чланица. Неодрживо је стање, по мишљењу аутора, постојање једне монетарне политике и више фискалних политика. Јединствена монетарна политика и децентрализована фискална политика не омогућавају, земљама чланицама еврозоне погођеним кризом, прилагођавање ударима кризе. Спасавање земаља у кризи, у простору који није јединствено валутно подручје, је немогуће без трансфера средстава од земаља које су у експанзији или позитивном расту, према земљама чланицама које су у кризи. Тај трансфер средстава је тешко вршити, од случаја до случаја, већ се мора успоставити аутоматски механизам, који то обезбеђује. Тај аутоматски механизам се може обезбиједити успостављањем већег буџета Европске уније, путем којег би се трансферисао дио буџетских средстава, за одређене намјене, земљама чланицама погођеним кризом, попут накнада за незапослене, за покриће трошкова социјалних давања старих и неспособних лица и најсиромашнијих слојева друштва и слично, користећи позитивна искуства Сједињених Америчких Држава. Зато је, по мишљењу кандидата, потребно успоставити одговарајућу фискалну унију, са довољним нивоом буџета, којим се могу неутралисати асиметрични шокови изазвани јединственом монетарном политиком, гдје би буџет одиграо улогу аутоматског стабилизатора.

Кандидат бројним аргументима и чињеницама доказује да је Европска унија у садашњем облику недовршен и неодржив пројекат. Потребно је „више Европе“ од постојећег стања и свакако „више Европе“, кроз већи степен политичке интеграције. Кандидат то образлаже следећим чињеницама. Да је Европска унија и еврозона у дубокој кризи, која намеће потребу неопходних институционалних реформи, које ће створити функционалнију Европску унију и еврозону. Да је економска и финансијска криза Европске уније и еврозоне показала да економска интеграција не може успјети без политичке интеграције. Када нема довољно политичке интеграције Унија нема институције, нити потребне инструменте, за предузимање неопходних колективних мјера, којим би интеграција била успјешна за све земље чланице Уније. Садашња Европска унија функционише на принципу међудржавности, са обзивним ограничењима. Постојећи систем одлучивања и рада се показао неефикасним, са гломазном и скупом институционалном инфраструктуром. Европска унија нема довољно потребних надлежности, институција и инструмената за ефикасан рад, које обезбеђују просперитет свих земаља чланица. Постојећим институцијама и механизмима Европска унија не може да апсорбује нарасле проблеме и унутрашње противречности. Зато је, по аргументованим тврђњама кандидата, потребно прилагодити политичку организацију Европске уније новим глобалним околностима и унутрашњим потребама. Кандидат је у раду анализирао досадашња искуства уређења сложених држава, посебно искуства функционисања америчког федерализма, и дошао до закључка да је федерално уређење најбоља политичка форма уређења Европске уније, у којем ће све државе и народи имати исте шансе за развој и бољи живот, и које ће бити нови извор снаге за стабилнију и просперитетнију Европску унију.

Кандидат је опсежно анализирао и приказао мобилност радне снаге у Европској унији, која је један од кључних фактора за успјешно функционисање монетарне уније. Висока мобилност радне снаге дјелује као аутоматски стабилизатор против асиметричних шокова, у смислу када нека од држава истог валутног подручја западне у кризу, радна снага одлази у друге државе, које су мање погођене кризом или остварују успјешан економски раст. Таква

мобилност има два позитивна ефекта. Држава која је погођена економском кризом растерећује се незапосленог становништва, накнада за незапослене и других социјалних давања, а држава која има интензивнији развој добија квалификовану и углавном јефтинију радну снагу. Истраживање кандидата је показало да је ниво унутрашње мобилности радне снаге у Европској унији на ниском нивоу. То посебно долази до изражaja, када се посматра у односу на мобилност радне снаге у Сједињеним Америчким Државама. Према званичним подацима, годишња стопа миграција радне снаге, старости од 15 до 64 године, међу земљама чланицама Европске уније, износи око 0,3% од укупног броја становника. Стопа миграција радне снаге, исте старосне доби, између држава САД-а износи око 2,4%. Главни ограничавајући фактор ниске мобилности радне снаге су језичке и културне разлике и постојање правних и административних баријера, на јединственом тржишту, попут ограничene преносивости социјалних права, отежано признавање квалификација и препреке изазване националним политикама. У циљу стварања услова за већу мобилност радне снаге у Европској унији, кандидат је у препорукама сугерисао да треба предузети следеће мјере: хармонизовати законодавство које регулише тржиште рада, омогућити равноправан приступ социјалним давањима и омогућити њихову лакшу преносивост међу земљама чланицама Европске уније, ускладити квалификације радника са захтјевима тржишта рада, унаприједити процес признавања квалификација у свим чланицама Европске уније, побољшати слику у широј јавности о ефектима коју мобилност радне снаге носи, како за сваку земљу чланицу појединачно, тако и за Европску унију као цјелину.

Кандидат је читаво једно поглавље посветио евру. Посебно наглашава да евро није био циљ сам по себи, већ средство за постицање већих циљева. Евро је требао да створи амбијент за даљњу политичку и економску интеграцију. Многи су вјеровали да ће он убрзати интеграције. Кандидат констатује да смо данас свједоци да он ствара сасвим супротан ефекат. Уместо да интегрише, он дезинтегрише земље еврозоне. Иако је евро био политички пројекат, политичка кохезија, око преноса надлежности од суврених држава на Европску унију, није била доволно јака да створи потребне политичке и економске институције које би евру давале шансе да успије. Стварање заједничке валуте, без низа потребних институција, не омогућава да разнолика еврозона функционише ефикасно. Кандидат сматра да је у овом тренутку неопходно спровести низ структурних реформи еврозоне, да би се створила функционалнија еврозона и спасио еврот, као заједничка валута. У те неопходне структурне реформе спадају: стварање банкарске уније, успостављање неког облика обједињавања дуга, темељну реформу Мајстрихтских критеријума конвергенције, оснивање Фонда солидарности, реформа „кризне политике штедње“, стварање аутоматских стабилизатора попут осигурања средстава за незапослене, већа флексибилност у кредитној активности банака, шира овлашћења Европске централне банке, подстицање кредитирања јавне инфраструктуре од Европске централне банке, квалитетније образовање и подстицање нових истраживања и технологија и ублажавање растућих неједнакости. Структурне реформе отвориле би простор за економски раст и запосленост, што би евроту дало могућност да се одржи.

VI-2. Приказ резултата истраживања

Добијени резултати истраживања су јасно приказани, логично и јасно описаны и у складу су са резултатима других релевантних аутора. Кандидат је са пуно продорности и вјештине истражио и обрадио проблем и предмет истраживања и у томе показао доволно критичности. Резултати истраживања су поткријепљени бројним чињеницама, подацима, табеларним и графичким приказима.

VI-3. Научни и практични допринос докторске дисертације

Резултати истраживања, који су приказани у докторској дисертацији, дали су следећи научни допринос:

- Идентификоване су кључне слабости Европске уније, еврозоне и евра. Европска унија, еврозона и еврот су у кризи, посебно неке њене чланице на периферији

- Европске уније. Европска унија нема будућности, ако би задржала постојећу институционалну структуру са наглашеним међудржавним карактером. Она мора да буде спремна да се мијења и прилагоди новим околностима и потребама;
- Изнесени су правци даљих нужних промјена, ка већој политичкој и фискалној интеграцији, које би отвориле пут просперитетнијег развоја Европске уније. Политичка и фискална интеграција су нужне потребе, које произилазе из унутрашњих слабости и противречности Уније;
 - Предложене су најадекватније форме политичке и фискалне интеграције, које би представљале унутрашњу покретачку снагу даљег развоја и напретка Уније;
 - Изложене су кључне слабости евра из којих произилази потреба за предузимањем неопходних структурних реформи еврозоне, да би се створила функционалнија еврозона и спасио евро, као заједничка валута. У те неопходне структурне реформе спадају: стварање банкарске уније, успостављање неког облика обједињавања дуга, темељну реформу Маистрихтских критеријума конвергенције, оснивање Фонда солидарности, реформа „кризне политике штедње“, стварање аутоматских стабилизатора попут осигурања средстава за незапослене, већа флексибилност у кредитној активности банака, шире овлашћења Европске централне банке, подстицање кредитирања јавне инфраструктуре од Европске централне банке, квалитетније образовање и подстицање нових истраживања и технологија и ублажавање растућих неједнакости. Структурне реформе отвориле би простор за економски раст и запосленост, што би евру дало могућност да се одржи;
 - Истраживањем и анализом мобилности радне снаге у Европској унији указано је на значај мобилности радне снаге за успешно функционисање монетарне уније, као једног од важних стабилизатора асиметричних шокова. Дате су корисне препоруке мјера, које би требало предузети ради стварања услова за већу мобилност радне снаге у Европској унији, као што су: хармонизација законодавства које регулише тржиште рада, равноправан приступ социјалним давањима, унапређење процеса признавања квалификација у свим чланицама Европске уније, усклађивање квалификација радника са захтјевима тржишта и слично.

Овим радом је отворено широко поље за даљња истраживања, која би требало усмерити на њиховом продубљивању и јавној афирмацији значаја дубљих интеграционих процеса Европске уније, за сваку земљу чланицу појединачно, за будуће чланице, и све њене грађане.

- 1) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао;
- 2) Оцијенити да ли су добијени резултати јасно приказани, правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао доволно критичност;
- 3) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

VII ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија сматра да је кандидат mr Никола Жарковић, дипл. економиста, успешно извршио истраживања у складу са одобреном темом докторске дисертације. Докторска дисертација кандидата mr Николе Жарковића, дипл. економисте, је оригинално научно дјело које је кандидат самостално урадио у складу са методологијом научног истраживања. Кандидат је стручно, јасно и логички досљедно анализирао наведену тему, извршио неопходна истраживања примјеном одговарајућих научних метода, довео добијене резултате у везу са постављеним хипотезама и потврдио хипотезе.

Својим истраживањем наведене теме, кандидат је дошао до значајних научних и прагматичних резултата истраживања и тиме учинио ову докторску дисертацију интересантном за будућа истраживања. Резултати истраживања имају научну и практичну вриједност.

У складу са наведеним Извјештајем, Комисија даје позитивну оцјену докторске

дисертације mr Николе Жарковића, дипл. економисте, под називом „Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра“ и сматра да ова докторска дисертација у потпуности испуњава критеријуме успјешно урађене докторске дисертације, па из тог разлога

Предлаже

Наставно-научном вијећу Економског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да прихвати позитивну оцјену докторске дисертације mr Николе Жарковића, дипл. економисте, под називом „Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра“, и одобри њену јавну одбрану и одреди Комисију.

- 1) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- 2) На основу укупне оцјене дисертације комисија предлаже:
 - да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана,
 - да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни или измијени) или
 - да се докторска дисертација одбија.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Бања Лука, 21.7.2017. године.

1. Др Горан Поповић, редовни професор,
Економски факултет Универзитета у
Бањој Луци, ужа научна област
Међународна економија, предсједник,

2. Др Гордана Ченић Јотановић, редовни
професор, Економски факултет
Универзитета у Бањој Луци, ужа научна
област *Међународна економија, члан и*

3. Др Радован Ковачевић, редовни
професор, Економски факултет
Универзитета у Београду, ужа научна
област *Међународни економски односи, члан.*

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложење, односно разлог због којих не жели да потпише извјештај.